

Wykonano sekcję zwłok: z mózgu wysłanego do PZH w Warszawie wyizolowano wirusa wścieklizny.

Zainteresowanie problemem wścieklizny w naszym kraju znalazło ostatnio swój wyraz w zarządzeniu Min. Zdr. i Op. Społ. w organizowaniu punktów kwalifikacji do szczepień przeciw wściekliznie, jak również doszkalanii pracowników służby zdrowia w zakresie profilaktyki, epidemiologii i objawów klinicznych wścieklizny, oraz samej techniki zabiegów przy użyciu wszystkich dostępnych surowców i szczepionek.

KRZYSZTOF J. WOJCIECHOWSKI
Warszawa

Prace Komisji d/s wścieklizny zwierząt dzikich Komitetu Nauk Weterynaryjnych PAN

Komisja została zorganizowana na wniosek Departamentu Weterynarii Ministerstwa Rolnictwa dla opracowania naukowych wskazówek dotyczących zwalczania wścieklizny zwierząt wolnożyjących. W skład Komisji działającej w latach 1972—1974 weszli przedstawiciele różnych środowisk naukowych i administracji weterynaryjnej: prof. dr A. Stryszak — Inst. Chor. Zak. i Inw. AR w Warszawie, przewodniczący Komitetu Nauk Weterynaryjnych PAN (przewodniczący Komisji), dr H. Mól — Ministerstwo Rolnictwa (sekretarz Komisji), doc. dr S. Samól — ZHW, Warszawa, doc. dr Z. Baczyński — Inst. Wet. Puławy, dr A. Dunicz — Ministerstwo Rolnictwa, doc. dr J. Oyrzanowska — Inst. Chor. Zak. i Inw. AR w Warszawie, dr P. Sumiński — Inst. Badawczy Leśnictwa, doc. dr K. J. Wojciechowski — ZHW Warszawa.

Przygotowano opracowania związane z epizootologią wścieklizny i jej zwalczaniem: „Współczesne poglądy na epizootologię wścieklizny u zwierząt dzikich” (Z. Baczyński), „Zwalczanie wścieklizny zwierząt dzikich” (K. J. Wojciechowski, D. Serokowa, S. Samól), „Wścieklizna zwierząt w Polsce w liczbach i wskaźnikach” (H. Mól), „Materiały z zakresu problematyki wścieklizny w Polsce” — przygotowane przez Zakład Epidemiologii PZH dla Komitetu Ekologii Człowieka PAN, „Proponowany program pracy nad zwalczaniem wścieklizny wśród zwierząt dzikich” (D. Serokowa, J. Oyrzanowska).

Z przedstawionych materiałów wynikły następujące wnioski:

— redukcja populacji lisa w warunkach europejskich jest uważana za najskuteczniejszy sposób ograniczający rozprzestrzenianie się wścieklizny,

— akcja powinna być poprzedzona obserwacją epizootyczną terenu oraz badaniami ekologicznymi i wirusologicznymi,

— ze względu na zbyt krótki okres stosowania akcji redukujących populację lisów i ich użyteczność, nie można obecnie ocenić ich następstw biologicznych dla środowiska leśnego,

— podjęcie i przeprowadzenie akcji przekracza kompetencje i możliwości jednego resortu i wymaga współpracy licznych specjalistów i instytucji,

— powodzenie akcji ograniczającej populację lisa wymaga systematycznego jej powtarzania. Wiąże się to ze stałym finansowaniem akcji, konsekwencją wykonawczą i starannym nadzorem,

— Ze względu na zbyt krótki okres doświadczeń i obserwacji trudno stwierdzić, czy stosowana metoda zapewni na dłuższy czas utrzymanie liczebności zwie-

Piśmiennictwo

1. Baczyński Z.: *Medycyna Wet.* 30, 518, 1974.
2. Call R. A.: *Tollwut Abbotempo* 4, 18, 1970.
3. Dz. Urz. Min. Zdr. i Op. Społ. Nr 22, poz. 94—96, 1967.
4. Eichwald C., Pitzschke H.: *Die Tollwut bei Mensch und Tier.* Gustav Fischer, Verlag Jena, 1967.
5. Hencner Z., Jabłoński L., Szczygielska J.: *Wirusologia lekarska.* PZWL 1969.
6. Jabłoński L.: *Wirusologia kliniczna.* PZWL 1972.
7. Juszczyk J.: *Wiad. lek.* 21, 16, 1449, 1968.
8. Malec R., Kulczyńska T., Radomińska I.: *Prz. epid.* 28, 2, 225, 1974.
9. Osuch T.: *Terapia i Leki* 8, 337, 1974.
10. Serokowa D., Kręska B.: *Prz. epid.* 27, 207, 1973.
11. Starzecka B., Skutecka-Krzciuk J.: *Prz. epid.* 27, 285, 1973.

Adres autora: doc. dr med. Czesław Mardarowicz, ul. Furmańska 336, 20-122 Lublin.

rząt na poziomie niesprzyjającym rozprzestrzenianiu się wścieklizny.

— przepisy o ograniczaniu liczby zwierząt w poszczególnych krajach powinny być opracowane z uwzględnieniem wskazań WHO i specyfiki regionu.

Zaproponowano program pracy. Ze względu na duży koszt i trudności znalezienia w kraju instytucji, która w swoim długofalowym programie badawczym mogłaby uwzględnić wściekliznę, uznano za możliwe wykonanie jedynie najbardziej praktycznej jego części. Uznano, że jakakolwiek metoda zalecana do stosowania w skali krajowej powinna być wstępnie przebadana na ograniczonym terenie o znanej charakterystyce epizootologicznej. Prace powinny obejmować: ewidencję lisów i rozmieszczenia nor, systematyczne premiowanie odstrzał tych zwierząt z ich następnym badaniem diagnostycznym w ZHW (obowiązuje diagnostyka i ewentualne badanie serologiczne). Prowadzone byłyby one w trzech rejonach wybranych województwa: a) gdzie choroba występuje stacjonarnie, b) gdzie stwierdzono epizootię wścieklizny, c) wolne od wścieklizny. Badania trwałyby trzy lata zgodnie z obserwacjami wskazującymi na trzyletni cykl epizootyczny wścieklizny. Zebrane wnioski umożliwiłyby przygotowanie instrukcji wykonawczej do Zarządzenia nr 159 Ministrów Rolnictwa oraz Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dn. 4 grudnia 1962 r. (Dz. Urz. Min. Roln. z 1962 r., 21, poz. 83). Instrukcja taka stanowiłaby podstawę do podjęcia ewentualnej akcji w skali kraju.

Ustalono, że na terenie Polski nie ma możliwości zastosowania środków chemicznych dla gazowania, czy trucia zwierząt nawet na ograniczonych terenach. Nie mamy doświadczenia w stosowaniu tego rodzaju środków oraz możliwości zabezpieczenia odpowiedniego nadzoru, który gwarantowałby bezpieczeństwo i skuteczność przedsięwzięcia. Wobec rozwijającego się często niekontrolowanego ruchu turystyczno-rekreacyjnego w lasach postulowano zorganizowanie powszechnej kampanii informacyjnej w środkach masowego przekazu — uświadamiającej ludność o niebezpieczeństwie wścieklizny i sposobach postępowania przy ekspozycji ze strony zwierząt podejrzanych o zakażenie.

Podkreślono konieczność ograniczenia problemu bezpieczeństwa psów i kotów, ustalenia zasad profilaktycznych szczepień p-w wściekliznie kotów, oraz szybkiego wprowadzenia do profilaktyki wścieklizny szczepionki produkowanej na hodowli tkankowej.